

ÄI04 Lukutaidon koe

Lukutaidon kokeeseen tulee yksi seuraavista aiheista. Kokeessa tulee analysoida aiheen mukaista aineistoa tehtävänannon mukaisella tavalla. Vastaustilaan ei liitetä kuvakaappauksia. Kokeen enimmäispistemäärä on 30 pistettä.

Kirjoittaessasi voit lähteä siitä, että lukija tuntee aineiston. Vastauksessa esitetyt havainnot, väitteet ja tulkinnat tulee kuitenkin perustella aineiston avulla. Kirjoita vastaukset yleiskielellä. Älä otsikoi niitä. Vastauksen sopiva pituus on 4 000 merkkiä.

Aiheet

1. Vertaile televisiosarjakatkelman ja näytelmäkatkelman henkilöhahmoja.

Kiinnitä huomiosi henkilöhahmojen yhtäläisyyksiin ja eroihin. Voit käyttää apunasi romaanikatkelmaa esimerkiksi henkilöhahmojen nimeämiseksi. Keskity analyysissä kuitenkin vertailemaan televisiosarjakatkelmaa ja näytelmäkatkelmaa.

2. Vertaile romaanikatkelman ja näytelmäkatkelman miljöiden rakentamista.

Kiinnitä huomiosi miljöiden rakentamisen keinojen yhtäläisyyksiin ja eroihin. Pohdi myös, miten proosa ja draama kaunokirjallisuuden erilaisina muotoina vaikuttavat siihen, miten miljöitä on katkelmissa rakennettu.

3. Vertaile televisiosarjakatkelman ja näytelmäkatkelman audiovisuaalista kerrontaa.

Kiinnitä huomiosi audiovisuaalisen kerronnan yhtäläisyyksiin ja eroihin. Voit käyttää apunasi romaanikatkelmaa esimerkiksi henkilöhahmojen nimeämiseksi. Keskity analyysissä kuitenkin vertailemaan televisiosarjakatkelmaa ja näytelmäkatkelmaa.

Aineisto:

- 1. Romaanikatkelma.** Katkelma on tämän sivun kääntöpuolella.
- 2. Televisiosarjakatkelma.** Katso katkelma Aku Louhimiehen (2017) ohjaamasta *Tuntematon sotilas* -draamasarjasta <https://areena.yle.fi/1-4425686> kohdasta 12:13–16:00. Kyseisen jakson nimi on *Komea on alku*.
- 3. Näytelmäkatkelma.** Katso Yle Areenasta Kristian Smedsin (2007) ohjaaman *Tuntemattoman sotilaan* näytelmäkatkelmasta tehty taltiointi <https://areena.yle.fi/1-50172139>. Taltiointin nimi on *Kristian Smedsin Tuntematon sotilas: Koskela vähän selvittää*. Näytelmä on esitetty Kansallisteatterissa 2007.

Väinö Linna: *Tuntematon sotilas* (1954)

– Herätys pojat! Se on alkanut!

Teltassa alkoi kiivas liike. Vöitä ja lakkeja kahmittiin mistä käteen satuttiin saamaan. Kaikki pyrkivät ulos, toiset jo reppu selässä.

Oikealta, valtatieen suunnasta kuului yksinäisiä tykinlaukauksia. Kumea lähtölaukaus kuului rajan takaa ja jonkin ajan kuluttua seurasi kranaatin räjähdys. Miehet kuuntelivat äänettöminä. Öinen korpi oli hiljainen. Joskus vain tirskahti jokin varhainen lintu kuusen latvassa. Kesäyön valjussa valossa näyttivät kaikkien kasvot sinertävän valkoisilta. He hengittivätkin hiljaa ja varovasti. Viimein katkaisi joku äänettömyyden sanoen kuiskaten:

- Tykillä ampuu.
- Tykillä.
- Maantien suuntaan menee.
- Kauaksi tähtää vielä. Ei edes vihellys kuulu.
- Hiukan jos kääntää, niin täällä on.

Se oli harkitsematon lause. Jotkut liikahtivat levottomasti.

[...]

– Jaaha. Lähtö on sitten puolen tunnin kuluttua. Me menemme kolmannen komppanian mukana. Sitten yksi juttu. Sitokaa kaksi patruunalaatikkoa vyöllä yhteen. Siitä on hyvä kantaa niskan varassa. Meinaan ettei kädet puudu.

Koskela vaikenä, mutta miehet vaistosivat aivan oikein, ettei hän ollut vielä sanonut kaikkea. Hetkisen hän ryki ja nieleskeli, kunnes alkoi:

– Noin. Taitaa olla tarpeellista vähän selittää. Kun minä, meinaan, olen ennen ollut. Ei siinä oikeastaan muuta ole, mutta rauhallisesti se on otettava. Kiiru on pidettävä ajallansa, mutta hätäillen tekemällä ei tule muuta kuin kusipäitä mukuloita, niin kuin sitä sanotaan. Turhan hermoileminen ei edusta mitään, mutta ei siinä taas tarvitse ainoitansa kauppaamaan ruveta. Kyllä ne sen mielellänsä ottavat, kun vaan saavat. Tähtäin yön kohdalle, se on paras, ja siitä se selviää. On muistettava, etteivät ne ihmistä kummempia ole nekään. Lyijyä ne tottelee niin kuin kaikki muutkin.

Sotamies Sihvonen, kotoisin samasta pitäjästä kuin Rahikainenkin, mutta tämän täydellinen vastakohta, hätäinen tohottaja, sanoi:

– Rauhallisesti, rauhallisesti. Kusipäitähän sitä hätäilemällä. Tuohan on selvää. Rauhallisestihan sitä paras.

– Jaaha, teltat maahan ja ajoneuvoihin.

[...]

Takaapäin kuului kuivaa yskähtelyä ja hiljaista puhetta. Sieltä tuli Kaarna, Mielonen varjona kannoillaan.

- Jaha, jaha. Ollaan pojat hiljaa. Saadaan jänis. Kierroksessa on. Missäs Autio?
- Tuolla toisen joukkueen luona.
- Vai niin. Hietanen, mitäs miehiä nämä taas olivatkaan?
- Jaloon kookoon miähiä, herra kapteeni.
- Oikein, oikein, sillä tavalla, sillä tavalla.

[...]

Patteri vaikenä, mutta miesten levottomuus asettui vain hitaasti. Edessäolevan kiväärijoukkueen johtaja asteli myöskin levottomana edestakaisin joukkueensa ketjua. Hän puheli huolettomalla äänensävyllä miehilleen, mutta äänen kankeus ja hengityksen epätasaisuus kieli siitä huolimatta, että sydän löi liian nopeasti. Hän asteli Koskelan luokse ja sanoi teennäisen karskisti:

- Panehan Ville peli soimaan täydeltä laidalta sitten. Autio lupasi minulle kaksi sinun kivääreistäsi.
- Paikan päällä nähdään, sanoi Koskela yskantaan, ja vänrikki lähti takaisin miestensä luo huomattuaan, ettei Koskelasta saanut keskustelutoveria.

[...]

Kolmannen komppanian päällikkö, luutnantti Autio saapui taempaa vänrikki Kariluodon joukkueen luokse. Autio oli nuori aktiiviupseeri, rauhallinen ja lujakasvoinen mies, joka oli hyvän päällikön maineessa. Kariluoto yritti olla rauhallinen, vaikka ei käsittänyt mitään siitä mitä Autio puhui:

– Tykistö ampuu iskun kakkosen eteen. Siihen yhdistyvät heittimet. Heti sen jälkeen lähdetään ilman eri käskyä. Älä anna pysähtyä, vaan koita yhteen menoon. Missään tapauksessa ei saa jäädä tuleen makaamaan.